

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH PRZED KRZYWDZENIEM W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. KAROLA WOJTYŁY W BOBROWNIKACH

Podstawa prawna:

1. Ustawa z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.) – art. 22c, art. 22b
2. Ustawa z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606) – art. 7 pkt 6

Preambuła:

Dobro i bezpieczeństwo małoletnich w Szkole Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach są priorytetem działań podejmowanych przez pracowników na rzecz małoletnich. Pracownik szkoły traktuje każdego ucznia z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest, by pracownik szkoły stosował wobec małoletniego jakiegokolwiek formy przemocy.

Niniejszy system ochrony małoletnich przed krzywdzeniem określa procedury interwencji, działania profilaktyczne, edukacyjne, zasady zapobiegania krzywdzeniu uczniów, określa zasady zmniejszenia rozmiaru skutków skrzywdzonych dzieci, poprzez prawidłową i efektywną pomoc uczniowi oraz wskazuje odpowiedzialność osób zatrudnionych w szkole za bezpieczeństwo małoletnich do niej uczęszczających.

Rozdział I

Słownik terminów

1. Uczeń/małoletni – to każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
2. Krzywdzenie małoletniego to popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę ucznia lub zagrożenie dobra ucznia. Krzywdzeniem jest:

Przemoc fizyczna – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne.

Przemoc emocjonalna – powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianie dziecku wymagań i oczekiwań, którym nie jest ono w stanie sprostać.

Przemoc seksualna – angażowanie dziecka w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie dziecka, współżycie z dzieckiem) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm). Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas.

Zaniedbywanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego, niezapewnienie mu bezpieczeństwa, odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, brak nadzoru w czasie wolnym oraz odpowiedniej opieki podczas wypełniania obowiązku szkolnego.

3. Personel – każdy pracownik szkoły bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownik, stażysta, wolontariusz lub inna osoba, która z racji pełnionej funkcji lub zadań ma (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi i młodzieżą.
4. Opiekun ucznia – osoba uprawniona do reprezentowania ucznia, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny, a także rodzic zastępczy.
5. Instytucja – każda instytucja świadcząca usługi dzieciom i młodzieży lub działająca na rzecz uczniów.
6. Dyrekcja – osoba, która w strukturze danej szkoły jest uprawniona do podejmowania decyzji.
7. Zgoda rodziców/ opiekunów ucznia oznacza zgodę dwóch rodziców. Jednak w przypadku braku porozumienia między jego rodzicami, nieodzowne jest poinformowanie rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
8. Osoba odpowiedzialna za Internet udostępniany w sprzętach szkolnych, to wyznaczony przez dyrektora szkoły nauczyciel informatyki, sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem uczniów w Internecie.
9. Osoby odpowiedzialne za Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem to wyznaczony przez dyrektora Szkoły koordynator zespołu - sprawujący nadzór nad realizacją niniejszych Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem – dyrektor, pedagog i psycholog szkoły.
10. Osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie Procedury "Niebieskie Karty" - dyrektor, pedagog i psycholog szkoły.
11. Dane osobowe ucznia to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.
12. Zespół interdyscyplinarny - to zespół powoływany przez władze samorządowe (burmistrza) w ramach realizowania przedsięwzięć na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rozdział II

Czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia uczniów – zasady rozpoznawania i reagowania

1. Rekrutacja pracowników szkoły odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji personelu. Zasady Rekrutacji stanowią Załącznik nr 1 do niniejszych Standardów.
2. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni i małoletni –

małoletni ustalone w szkole. Zasady stanowią Załącznik nr 2 do niniejszych Standardów.

3. Pracownicy szkoły posiadają wiedzę na temat czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia małoletnich i zwracają na nie uwagę w ramach wykonywanych obowiązków.
4. Pracownicy szkoły monitorują sytuację i dobrostan małoletniego uczęszczającego do szkoły.
5. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy szkoły podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
6. Wychowawcy monitorują sytuację i dobrostan dziecka.

Rozdział III

§ 1

Zasady przygotowania personelu szkoły (pracującego z uczniami i ich rodzicami/opiekunami) do edukowania dzieci i młodzieży na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem

1. Osoby odpowiedzialne za przygotowanie personelu szkoły/ placówki do stosowania standardów, podejmują działania, w szczególności:
 - wystąpienia na posiedzeniu rady pedagogicznej,
 - organizują zebrania z pracownikami niepedagogicznymi,
 - wnioskuje do dyrektora szkoły o doposażenie biblioteki szkolnej w pozycje dotyczące tematyki przedmiotu, pomagające pracownikom poszerzać wiedzę i umiejętności ochrony małoletnich przed przemocą,
 - organizują współpracę z organami i instytucjami zewnętrznymi, interwencji kryzysowych, udzielającej pomocy psychologiczno – pedagogicznej nauczycielom,
 - zapewniają pracownikom konsultacje, udostępniają procedury, wysyłają materiały szkoleniowe poprzez dziennik elektroniczny.
2. Dyrektor organizuje regularne szkolenia personelu, w obszarze podstawowej wiedzy na temat ochrony małoletnich przed krzywdzeniem oraz udzielania pomocy dzieciom i młodzieży w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i młodzieży,
 - procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia,
 - odpowiedzialności prawnej pracowników szkoły, zobowiązanych do podejmowania interwencji.

§ 2

Zasady przygotowania personelu szkoły (pracującego z uczniami i ich rodzicami/opiekunami) do edukowania rodziców/opiekunów uczniów na temat wychowania dzieci i młodzieży bez przemocy oraz chronienia ich przed przemocą i wykorzystywaniem

1. Dyrektor szkoły organizuje szkolenia dla pracowników w zakresie wspierania wychowawczej roli rodziny, współpracuje m. in. z poradnią psychologiczno – pedagogiczną i placówkami doskonalenia nauczycieli.
2. Dyrektor dofinansowuje formy doskonalenia nauczycielom w zakresie wspierania wychowawczej roli rodziny i współpracy z rodzicami/ opiekunami.
3. Pedagog i psycholog szkoły przygotowują materiały na zebrania z rodzicami dla wychowawców klas.
4. Pedagog i psycholog szkoły pełnią popołudniowe dyżury dla rodziców (min. godzinę w tygodniu).
5. Rodzice mają dostęp do webinarów poprzez linki wysyłane im przez pedagoga i psychologa szkoły w dzienniku elektronicznym.
6. Biblioteka szkolna zapewnia biblioteczkę lektur dla pracowników, dotyczącą edukowania rodziców do wychowania bez przemocy.
- 7.

§ 3

Edukacja dzieci w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem

1. Tematyka corocznie jest ujęta w programie wychowawczo – profilaktycznym szkoły, w działaniach wychowawczych i profilaktycznych skierowanych do uczniów.
2. Każdy wychowawca klasy ma obowiązek przeprowadzić lekcję wychowawczą co najmniej raz w roku na ten temat.
3. Każdy wychowawca ma obowiązek upowszechniać wiedzę ucznia na temat podstawowych dokumentów międzynarodowych dotyczących praw dziecka - Konwencja Praw Dziecka uchwalona przez ONZ w 1989 r., ratyfikowana przez Polskę w 1991 r.
4. Dyrektor organizuje lekcje dla uczniów ze specjalistami szkolnymi i spoza szkoły.

Rozdział IV

Zasady reagowania na przypadki podejrzenia, że małoletni doświadcza krzywdzenia

§ 1

Procedury postępowania

1. W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu małoletniego lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, pracownik ma obowiązek:

- a) zapewnić małoletniemu wsparcie psychologiczne – pedagogiczne,
- b) poinformować dyrektora placówki o zdarzeniu lub o swoich podejrzeniach co do krzywdzenia małoletniego,
- c) sporządzić notatkę służbową opisującą zdarzenie, w szczególności przyczynę wystąpienia podejrzenia o krzywdzeniu małoletniego:
 - przedstawia formy i okoliczności krzywdzenia, które udało mu się ustalić, lub których wystąpienie podejrzewa,
 - informuje o zachowaniach i wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia.
- d) podejmuje działania zgodnie ze Schematem Interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka:
 - Schemat Interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracowników (Załącznik nr 8),
 - Schemat Interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia (Załącznik nr 8a),
 - Schemat Interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna (Załącznik nr 8b).

3. Pedagog lub/ i psycholog szkoły sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia na podstawie rozmów z małoletnim, nauczycielami i rodzicami oraz opracowuje Plan Pomocy Małoletniemu zawierający wskazania dotyczące:

- podjęcia przez szkołę działań w celu zapewnienia uczniowi bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji,
- wsparcia, jakie zaoferuje uczniowi szkoła,
- możliwości uzyskania pomocy specjalistycznej poza szkołą.

4. W przypadku, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia wobec małoletniego jednego z przestępstw ściganych z urzędu:

a) dyrektor lub pedagog, psycholog szkoły - po uzgodnieniu z dyrektorem szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, realizując obowiązek wynikający z art. 304 § 2 Kodeksu Postępowania Karnego,

b) dyrektor podejmuje niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, o ile miało ono miejsce na terenie placówki,

5. Dyrektor szkoły, pedagog lub/ i psycholog szkoły - po uzgodnieniu z dyrektorem szkoły, składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, korzystając ze wzoru stanowiącego załącznik do niniejszej procedury (Załącznik nr 8c).

§ 2

Zespół interwencyjny

1. W przypadkach dotyczących np. wykorzystywania seksualnego lub znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu, dyrektor szkoły powołuje zespół interwencyjny, w skład którego wchodzi: pedagog, psycholog, wychowawca, dyrektor szkoły, inni pracownicy mający wiedzę na temat skutków krzywdzenia ucznia lub o krzywdzonym uczniu.

2. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłoszą rodzice/opiekunowie ucznia, dyrektor szkoły jest zobowiązany powołać zespół interwencyjny.

3. Zespół interwencyjny sporządza Plan Pomocy Małoletniemu, na podstawie opisu sporządzonego przez pedagoga, psychologa szkoły oraz innych, uzyskanych przez członków zespołu informacji.

4. Zespół interwencyjny wzywa rodziców/opiekunów ucznia na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.

5. Sporządzony przez zespół interwencyjny Plan Pomocy Małoletniemu wraz z zaleceniem współpracy przy jego realizacji przedstawiany jest rodzicom/opiekunom przez wychowawcę klasy, pedagoga i psychologa szkoły.

6. Dyrektor informuje rodziców/opiekunów o obowiązku szkoły – jako instytucji – zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia małoletniego do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej bądź przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego – procedura „Niebieskie Karty” – w zależności od typu krzywdzenia. Zgłoszenia podejrzenia

krzywdzenia małoletniego lub wszczęcia Procedury Niebieskie Karty dokonuje dyrektor, pedagog, psycholog szkoły).

7. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia na terenie szkoły zgłosili rodzice/opiekunowie małoletniego, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone – szkoła informuje o tym fakcie rodziców/opiekunów ucznia na piśmie sporządzając notatkę z rozmowy..

8. Z przebiegu interwencji pedagog lub/ i psycholog szkoły sporządza Kartę Interwencji, której wzór stanowi Załącznik nr 3 do niniejszych Standardów. Kartę tę przechowuje się w teczce ucznia prowadzonej przez pedagoga i psychologa szkoły. Pedagog i psycholog szkoły odnotowują interwencję w swoim dzienniku.

9. Wszyscy pracownicy szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu małoletniego lub informacje z tym związane, są zobowiązani do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 3

Zasady ustalania Planu Pomocy Małoletniemu po ujawnieniu krzywdzenia

1. Na podstawie opisu sytuacji dyrektor z powołanymi przez siebie pracownikami sporządza Plan Pomocy Małoletniemu, który zawiera wskazania dotyczące:

a) działań, jakie szkoła podejmuje na rzecz dziecka, w celu zapewnienia mu poczucia bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji.

b) zdyscyplinowanie krzywdzącego:

- w przypadku pracownika pedagogicznego konsekwencje wynikają z przepisów Karty Nauczyciela i zaczynają się od czynności wyjaśniających prowadzonych przez dyrektora,

- w przypadku pracownika obsługi konsekwencje wynikają z Kodeksu Pracy, i zaczynają się od czynności wyjaśniających prowadzonych przez dyrektora do zawiadomienia policji/ prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa włącznie,

- w przypadku rodzica/ opiekuna dziecka, konsekwencje zaczynają się od wezwania rodziców na rozmowę z dyrektorem i pedagogiem, psychologiem, wychowawcą bądź inną osobą mającą wiedzę na temat krzywdzenia dziecka do zawiadomienia policji/ prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa włącznie.

c) wsparcia, jakie szkoła zaoferuje dziecku,

d) skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.

Rozdział V

Zasady ochrony wizerunku ucznia i danych osobowych małoletnich

§ 1

1. Szkoła, uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku małoletniego, zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych małoletnich, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Wytyczne dotyczące zasad ochrony wizerunku ucznia i danych osobowych stanowią Załącznik nr 4 do niniejszych Standardów.

§ 2

1. Pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku ucznia (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu ucznia) na jej terenie bez pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego małoletniego.

§ 3

1. Upublicznienie przez pracownika szkoły wizerunku ucznia utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego małoletniego.
2. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku ucznia nie jest wymagana.

Rozdział VI

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w szkole

§ 1.

1. Szkoła, zapewniając małoletnim dostęp do Internetu, podejmuje działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności instaluje i aktualizuje oprogramowanie zabezpieczające. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych stanowią Załącznik nr 5 do niniejszych Standardów.
2. Na terenie szkoły dostęp ucznia do Internetu możliwy jest:
 - a) pod nadzorem pracownika szkoły na zajęciach komputerowych,
 - b) pod nadzorem nauczyciela – na przeznaczonych do tego komputerach na terenie szkoły,
3. W przypadku gdy dostęp do Internetu w szkole realizowany jest pod nadzorem pracownika szkoły, pracownik zobowiązany jest informować małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz czuwać nad ich bezpieczeństwem podczas korzystania

z Internetu w czasie zajęć.

4. Wychowawca klasy oraz nauczyciel informatyki przeprowadzają z uczniami cykliczne zajęcia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
5. Szkoła zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach.

§ 2.

1. Osoba odpowiedzialna za dostęp do Internetu w szkole – nauczyciel informatyki, w porozumieniu z dyrektorem szkoły zabezpiecza sieć przed niebezpiecznymi treściami, poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania, a szczególności:
 - a) oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
 - b) oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
 - c) oprogramowanie antywirusowe,
 - d) oprogramowanie antyspamowe
2. Wymienione w punkcie 1 oprogramowanie jest aktualizowane w miarę potrzeb – przynajmniej raz w semestrze.
3. Wyznaczony pracownik szkoły sprawdza, czy na komputerach, podłączonych do Internetu, nie znalazły się niebezpieczne treści. W przypadku ich znalezienia wyznaczony pracownik ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia na podstawie kont uczniów.
4. Wyznaczony pracownik przekazuje dyrektorowi szkoły informację o dokonanych ustaleniach.
5. Dyrektor szkoły proponuje uczniowi pomoc psychologiczno – pedagogiczną. Rozmowę z małoletnim na temat bezpieczeństwa w Internecie przeprowadza szkolny pedagog lub/ i psycholog.
- 6.

Rozdział VII

Monitoring stosowania Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem

1. Dyrektor Szkoły wyznacza osoby odpowiedzialne za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich w szkole – pedagog i psycholog szkoły.
2. Osoby, o których mowa w punkcie 1, są odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały naruszenia Standardów, prowadzenie rejestru zgłoszeń (Załącznik nr 7) oraz za proponowanie zmian w Standardach.

3. Osoby odpowiedzialne za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich przeprowadzają wśród pracowników szkoły (minimum raz na 24 miesiące), ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. Wzór ankiety stanowi Załącznik nr 6 do niniejszych Standardów. W ankiecie pracownicy mogą proponować zmiany oraz wskazywać naruszenia Standardów.
4. Na podstawie przeprowadzonej ankiety osoby odpowiedzialne za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich sporządzają raport z monitoringu, który następnie przekazują dyrektorowi szkoły.
5. Dyrektor szkoły na podstawie otrzymanego raportu wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza je pracownikom, uczniom i ich rodzicom/opiekunom.

Rozdział VIII

Przepisy końcowe

1. Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem wchodzi w życie z dniem 15.02.2024 r.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców/opiekunów, w szczególności poprzez przesłanie tekstu Standardów pracownikom i rodzicom uczniów drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej szkoły, jak i wywieszenie na gazecie ściennej szkoły wersji przeznaczonej dla małoletnich.
3. Zapoznanie uczniów ze standardami i procedurami na zajęciach z wychowawcą, rodziców podczas zebrań. Odnotowanie powyższych działań w dzienniku elektronicznym, w dziennikach specjalistów (pedagoga i psychologa) oraz w dokumentacji obowiązującej podczas zebrań z rodzicami.

Wykaz załączników

1. **Załącznik nr 1** Zasady bezpiecznej rekrutacji
2. **Załącznik nr 1 a** Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
3. **Załącznik nr 2** Zasady bezpiecznych relacji personel – uczeń oraz uczeń – uczeń
4. **Załącznik nr 3** Karta interwencji
5. **Załącznik nr 4** Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletniego
6. **Załącznik nr 5** Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych
7. **Załącznik nr 6** Ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem dla pracowników
8. **Załącznik nr 7** Rejestr zgłoszeń sytuacji zagrażających bezpieczeństwu małoletniego
9. **Załącznik nr 8** Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracowników (np. wolontariusze, pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)
10. **Załącznik 8 a** Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia
11. **Załącznik 8 b** Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna
12. **Załącznik 8 c** Przykładowy wzór zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa